

Kjære kamerater,

Jeg var bedt om å si noen ord om den politiske situasjon på Island. Det gjør jeg med stor glede, men det er egentlig ikke mulig uten å nevne noen av de viktigste utfordringene mennesket står ovenfor i dag - vi er nemlig like uansett om vi kommer fra Island eller Indonesia – Norge eller Nigeria.

Det dramatiske landskapet og nådeløse været setter sitt preg på både karakteren og levemåten til den lille nasjonen som bor på en øy midt i Atlanterhavet. Jeg tror at vår politiske kultur er også påvirket av disse harde forhold.

Islendinger er en liten nasjon i et stort land. Vi er primærprodusenter og vår industri baserer seg i stor grad på utnytting av naturressurser.

Det var fiskeriet som lenge sikret våre levekår. Men i begynnelsen av 2000-tallet innførte de Konservative en liberalisering av finanssektoren. Risikokapitalistene fikk fritt spill og på få år hadde bankene på Island vokst til å være langt større enn landets nasjonalprodukt, med forferdelige konsekvenser for Islands befolkning – og dessverre noen av våre naboland også.

Siden da har den politiske situasjonen på Island vært preget av uro. Vi har gått til parlamentvalg fire ganger på de siste 10 årene og det dukker stadig opp nye politiske partier. Velgernes tillit til politikerne er svekket og det er mye mindre en i de andre nordiske land.

I kjølvannet av at den mislykkete høyrepolitikken som førte Island til randen av konkurs for 10 år siden, ble det sosialdemokratenes jobb å rydde opp i ny regjering.

Vi la grunnlaget for økonomiens gjenoppretting. Selv om vi gjorde det vi kunne for å beskytte de mest sårbare i samfunnet, krevde det dessverre at vanlige mennesker måtte bære tunge byrder. Samtidig startet vi arbeid med store, radikale systemendringer: forhandlinger med EU, endring i fiskeripolitikken og en ny grunnlov for Island.

Nu i ettertid innser mann at vi at vi var for ambisiøse I den vanskelige situasjonen. Vi ga mennesker forventninger om store samfunnsendringer som vi kunne ikke leve opp til. Vi mistet velgernes tillit og tapte stort i valget i 2013 – og en ny blå regjering tok makten.

Samfylkingin styrtet – vi mistet fokus på de viktigste sakene og intern krangel, ikke minst om personer, gjorde oss sårbare. Samtidig dukket det opp nye politiske bevegelser som siktet på tradisjonelle sosialdemokratiske velgere. Vi tapte ved valget i 2013 og ved valget i 2016 ble vi nesten utryddet – på syv år gikk vi ned fra 29.8% og 20 representanter i Altinget til 5,7% og bare tre representanter. Fra å være største partiet på Altinget til å være det minste. Mange trodde at det var slutt for Samfylkingin.

I denne situasjonen tok jeg over som partileder og kanskje ikke overraskende ble den uerfarne politikeren kaldt “socialdemokraternes begravelsesagent”.

Paartiet ville ikke overlevd om det ikke hadde vært for den utrolig kraftige grasrot, sterk posisjon på kommunalt nivå og en 100 år gammel, internasjonalt forankret ideologi som hadde brakt Islendinger store forbedringer i velferden.

Vi forenklet vårt språk, fokuserte på våre sentrale verdier og viste mer standhaftighet og la stor vekt på vennskap og samarbeid i partiet. Da begynte oppslutningen på målingene å stige igjen – sakte, men sikkert.

Bare ett år etter vårt krisevalg kollapset regjeringen og det ble nyvalg. Da fikk vi en unik mulighet til å fornye våre kandidatlistene og presentere en ny generasjon politikere, med veldig forskjellig yrkesbakgrunn. Vi doblet oppslutningen og klarte å reise oss igjen.

Vi forsøkte å danne en regjering fra midten til venstre, sammen med de Venstre-grønne, vår tidligere regjeringspartner, men de avsluttet forhandlingene og valgte heller å danne regjering med den konservative blokken.

Det var skuffende. Vi står nå foran veldig utfordrende forhandlinger på arbeidsmarkedet, i situasjon hvor de med minste inntekter har i for liten grad nyttet den økonomiske veksten i de siste årene. Den opplagte var å danne en regjering med fokus på mer sosial trygghet, mer rettferdig skattepolitikk, økt boligbygging, storsatsning i helse og en skole for fremtiden.

Vi ble invitert til å bli en del av nåværende regjeringen men vi takket pent nei når det ble klart at regjeringsplattformen ikke handlet om noe annet enn å beholde status quo; fire nye år med høyrepolitikk.

Politiske blokker er ikke like sterke på Island som i de andre nordiske landene men nå er det på tide at vi endrer på det på Island.

Regjeringspartiene har sagt at samarbeidet handler om stabilitet. Men stabilitet i en situasjon hvor de svakest, de eldre og de uføre lever ved utrygghet er ikke noe vi aksepterer.

De Venstre-Grønne valgte å danne en regjering som handler om å bevare system som tjener grupper med særinteresse i stedet for å innføre sosiale reformer. De verner om en svak og liten valuta, rederienes særinteresser og en konservativ utenrikspolitikk.

I stedet for å dreie seg om forskjellen mellom venstre og høyre handler den politiske debatt i Island nå mer om kampen mellom konservatisme og fremskritt, paternalisme og frihet, nasjonalisme og internasjonal solidaritet.

Våre nærmeste samarbeidspartier i opposisjonen nu er derfor Piratpartiet og Viðreisn, begge to liberale sentrumspartier.

Sammen har disse tre liberale partiene vokst raskt på målingene. Samfylkingin mest og er nå det nest-største partiet med litt under 20% oppslutning.

Island er et typisk jegersamfunn og vi er ikke spesielt gode til å spare når det går bra. Når valutaen kollapset i finanskrisen vokste antall turister til Island fra 500 tusen til 2,3 millioner på bare noen få år. Det ble ekte gullgraverstemning. Dette hjalp økonomien men vi har ikke klart å bygge opp nok infrastruktur til å takle denne situasjonen bra nok. Turismen har også ført med seg økt sosial dumping.

Igjen har vi satt alle egg en kurv: økt turisme har styrket valutaen raskt og vi ser igjen tegn på uro i økonomien – turismen kan dermed bli et offer for egen suksess og skade andre viktige eksportnæringer.

Blant de viktigste oppgavene for islandsk politikk er å skape et mer mangfoldig arbeidsmarked med fokus på teknologi og innovasjon. Ved å innføre Euro gjennom EU-medlemskap kan vi også skape bedre betingelser for gründere og mer stabilitet for folk flest.

Til tross for krevende forhold har de nordiske statene lyktes og de regnes nå blant de rikeste land i verden. Det kan vi takke arbeidernes kamp for bedre vilkår, fremtreden av liberale ideer og en bedre forståelse for statens rolle i å jevne levevilkår.

Men uansett hvordan det går med verden forblir de viktigste utfordringene for mennesken de samme: kampen for brødet, drømmen om et bedre liv og jakten på skjønnheten.

Våre ideer om fattigdom endres stadig og i dag gjør vi i Norden større krav enn at folk skal nøyes med bolig, klær og mat på bordet. Alle skal kunne nyte mangfoldigheten livet har å tilby. Vårt syn på verdifulle naturressurser har også endrets, nå mener vi at de skal komme hele samfunnet til gode, ikke bare noen få. Vi mener også at dette er universielle prinsipper.

Alle barn har samme rett, ingen skal dømmes til å leve i fattigdom. Aldri før har vi hatt en like god mulighet til å sikre alle mennesker anstendige levekår, men vi må klare å dele godene jevnere mellom oss her på jorden.

Vi kan aldri kunne forhindre at mennesker blir ulykkelige, syke, eller at de føler sorg. Men vi kan i det minste hjelpe mennesker å finne mål med livet, og leve med verdighet.

De siste hundre årene har imidlertid ikke bare handlet om store økonomiske fremskritt, det har også skjedd en revolusjon i vårt syn på individet. Toleranse og åpenhet har økt betydelig men vi har fortsatt en lang vei å gå slik at alle mennesker faktisk nyter de rettigheter vi i dag mener er selvsagte: Likestilling mellom menn og kvinner har ikke blitt nådd og flere grupper blir fortsatt utsatte for fordommer og forskjellsbehandling.

Selv om vi har oppnådd mye her i Norden kan vi ikke lukke øynene våre til det som skjer rundt oss. Spesielt I dag når teknologien har flyttet hele verden hjem i stuen og gjort menneskeheten til en stor familie. Selv om barn har det generelt sett bra i våre nordiske land finnes det altfor mange barn i verden som blir utsatt for ting ingen barn burde bli utsatte for.

Selvfølgelig rekker vi ut en hjelpende hånd til de som trenger det men der. Menneskehetens kraftigste våpen mot felles trusler er derfor samarbeid tvert på landegrensene. Internasjonal samarbeid er dessuten den beste måten til å forankre en stats suverenitet.

Vi står overfor tre enorme utfordringer: Klimakrisen, fattigdom og konflikt. De to første vil bli vanskelig å løse, men det blir umulig om ikke vi klarer å gjøre noe med den tredje. Disse utfordringene krever at alle verdens land jobber sammen.

Helt siden vi oppdaget at mennesket kunne lett utrydde seg selv med atomvåpen har enorme mengder energi blitt brukt på å opprettholde balanse i verden: en terrorbalanse.

Mens vi har vært opptatt av å kontrollere dette monsteret har en ny trussel dukket opp og en annen har fått eksistere: klimaendringene og fattigdommen.

Klimaendringene er selvfølgelig alvorlig nok i seg selv men de kan også føre til økt konflikt. I tillegg er det vanskelig å se for seg hvordan mennesket vil klare å kjempe klimaendringer hvis ikke det blir mer fred i verden.

Mennesket står I tillegg foran teknologisk revolusjon som vil transformere samfunnet. Den kommer ikke bare til å erstatte vår muskelstyrke, men også hjernen til en viss grad. Kunstig intelligens vil gi maskiner egenskaper vi ikke har sett maken til. Maskiner vil kunne høre, prate og forstå og løse krevende oppgaver uten hjelp fra mennesker. Innen få årtier blir menneskets rolle i samfunnet et helt annet enn det det er nå.

Teknologien gir oss mange nye muligheter. Vi vil kunne produsere varer i større mengder og på en mer miljøvennlig måte. Den vil også kunne hjelpe oss med å redusere ulikhetene mellom rikere og fattigere land.

Men vi må møte disse samfunnsendringene med åpne øyne, fordi de ting kan også gå galt. Vi må utvikle skattesystem som hindrer at hele økonomiske vinsten af teknologien forblir hos dem som eier bedriftene og kapitalet men ikke mindst må vi gjøre en stor satsing-investering i utdanning hvor mye større vekt er lagt på egenskaper som kreativitet, nytenkning og teknisk kunnskap.

For at vi skal kunne løse disse utfordringene er mennesket nødt til å forstå at vi er alle brødre og søstre her på jorden og at fremtiden vår er avhengig av at vi jobber sammen. Menneskeskapte landegrenser, religioner eller hudfarge har ikke noe å si om det.

Dette er spesielt viktig å tenke på når sterke krefter, til og med i vår verdensdel, manipulerer, deler mennesker i forskjellige grupper og skaper uro og konflikt.

Jordens goder er delt ujevnt. Mens halvparten af verdens barn lever i fattigdom og mange får hverken utdanning eller rent vann, når millioner av mennesker er på flukt fra krig og undertrykkelse, i en verden med fordommer og forskjeller mellom menn og kvinner, har vi en jobb å gjøre – og sosialdemokrater må lede det arbeidet.

De nordiske landene er kanskje ikke store nok til å forandre verden alene, men vi kan og bør vise et godt eksempel. Det er ikke lenge siden vi selv ikke kunne gi våre barn mat, levde i fattigdom og mange flyktet vestover til Amerika. Selv om vi ikke er i den situasjonen lenger kan vi ikke ignorere andre som opplever den I dag.

De blir stadig kraftigere, stemmene som forsøker å dele oss mennesker i „oss“ mot „dem“, skape fordommer og forvirring, og stenge dører til omverdenen. Disse stemmene sprer frykt, fremmedfientlighet og falske nyheter. Vi sosialdemokrater kan ikke la disse stemmene trekke oss i sin retning – vi må stå på våre verdier, og ikke gi opp det som gjør oss til sosialdemokrater.

Vi kan selvfølgelig velge en verden full av mistillit og frykt for det fremmede: en verden som bygger på splittelse og konflikt, harde landegrenser, en verden hvor nasjoner prøver å bevare sine egne interesser på kort sigt, uten hensyn til det store bildet. Eller vi kan velge mer kontakt og tettere samarbeid mellom nasjoner.

Det første alternativet vil bare føre til forvirring, ustabilitet og spenning, men i det andre finnes det i det minste et håp om en bedre verden. Det har aldri vært viktigere at verdens land jobber sammen, over landegrenser, uavhengig av etnisitet og religioner.

Oppgaven virker kanskje uoverstigelig men alle revolusjoner starter i oss selv og vi kan selv velge å umiddelbart begynne å dyrke mer toleranse, åpenhet og barmhjertighet.

Viktigste oppgaven for socialdemokrater I dag er å kjempe for disse verdiene.

Tusind takk.